

KIRJALLINEN KYSYMYS 312/2004 vp

Omaisuuksien myyntitulojen käyttö investointeihin

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksella on eduskunnan suostumus luopua merkittävässä määrin valtion omistusoikeudesta monissa eri yhtiöissä. Lisäksi se suunnittelee lisävaltuuksien hakemista. Vaikka valtion ei tulekaan luopua tietyistä omistuksista ja myynnin ajankohta on aina tarkoin harkittava, on todennäköistä, että valtio saa lähiaikoina runsaasti omaisuuden myyntituloja.

Hallituksella on valtiovarainministerin eduskunnassa 24.3.2004 kertoman mukaan voimassa periaatepäätös, jonka mukaan vuosittain myyntitulojen 500 miljoonaa euroa ylittävistä osasta noin 10 % käytetään tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä infrastruktuurihankkeiden toteuttamiseen. Jos tällainen päätös pidetään voimassa, pitäisi yhtenä vuonna myydä paljon omaisuutta, jotta infrastruktuuriin saataisiin käytettäväksi edes kohtuullinen määrä. Esimerkiksi maaliskuussa tehdystä Sampo-kaupasta valtio sai 408 miljoonaa euroa ja koko summa luvattiin käyttää valtion velan maksuun. Monien asiantuntijoiden mukaan nyt ei ole perusteltua lyhentää valtion velkaa, vaan parantaa kilpailukykyä nopeuttamalla tärkeitä investointeja ja työllisyyttä.

Hallitus on hyväksynyt mm. laajan liikenneinvestointien paketin, jonka erät ministerit ovat luvanneet toteutuvan tällä vaalikaudella. Hallituksen menokehyspäätökseen sisältyy kuitenkin

vain 30 miljoonaa euroa uutta rahaa tähän tarkoitukseen. Konginkankaan onnettomuuden jälkeen tarve ja paineet lisätä pääteiden talvi- ja muuta kunnossapitoa ovat kasvaneet, ja sekin vaatii lisää rahaa, mikä supistaa kehysten investointivaroja. Hankelistan ja osoitettujen varojen välillä on ammottava aukko. Elinkaarimallilla voidaan eräitä hankkeita nopeuttaa, mutta valtiovarainministeri on suhtautunut siihenkin varsin viileästi.

Hallituksen tulisi muuttaa valtion omaisuuden myyntitulojen käyttöperiaatetta siten, että esimerkiksi puolet tai kaksi kolmasosaa kaikista myyntituloista käytettäisiin koulutuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen sekä tärkeiden liikenneinvestointien toteuttamiseen. Tämä parantaisi myös Suomen kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä liikenteen osalta myös turvallisuutta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus tarkistaa periaatepäätöstään ja käyttää tällä vaalikaudella valtion omaisuuden myyntituloista suurimman osan tutkimuksen ja tuotekehityksen sekä tärkeiden liikenneinvestointien toteutuksen nopeuttamiseen?

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2004

Toimi Kankaanniemi /kd

Versio 2.1

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vas-
tattavaksi kansanedustaja Toimi Kankaanniemi-
nen /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen
KK 312/2004 vp:

Aikooko hallitus tarkistaa periaatepäätöstään ja käyttää tällä vaalikaudella valtion omaisuuden myyntituloista suurimman osan tutkimuksen ja tuotekehityksen sekä tärkeiden liikenneinvestointien toteutuksen nopeuttamiseen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Vanhasen hallituksen kehyspäätöksessä, joka annettiin selontekona eduskunnalle maaliskuussa 2004, todettiin, että "jos vuotuiset osakemyyntitulot ylittävät 500 milj. euroa, hallitus on hallitusohjelmaa täydentäen sopinut, että ylitteestä voidaan käyttää harkinnan mukaan enintään 10 % kertaluonteisiin lisämenoihin lähinnä infrastruktuuri-investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen menosäännön tai vaalikauden kehyksen estämättä". Vastaava periaate sisältyi myös pääministeri Jäätteenmäen hallituksen kehyspäätökseen.

On tärkeää, että laajalti tunnetaan ja tunnustetaan hallituksen itselleen asettamat tärkeät taloudelliset reunaehdot, joihin kuuluu kehysmäärittelyn mukaisten määrärahalisäysten rajaaminen hallituskaudella 1,12 mrd. euroon. On myös tärkeää, että tiedetään, että valtion osakemyynnistä saatavia tuloja ollaan käyttämässä ensi sijassa valtion velan lyhentämiseen, mutta 500 milj. euron myyntitulot ylittävistä myyntitulosta enintään 10 %:n osuus voidaan käyttää hallituksessa sovittavalla tavalla kertaluonteisiin määräraho-

jen lisätarpeisiin. Selkeät linjaukset luovat hallituksen omalle päätöksenteolle realistiset puitteet ja myös kansalaiset ja elinkeinoelämä voivat suunnitella oman toimintansa ja tavoitteensa hallituskauden mittaiselle ajalle.

Turhan usein valtion budjetista ollaan kiinnostuneita vain siltä osin, miten paljon siihen toivotaan lisäystä. Budjetissa on jo 34 mrd. euroa, joilla luodaan joka päivä hyvinvointia koko yhteiskunnalle. Ja joka päivä budjetin sisällä olevia määrärahoja kohdennetaan uudelleen, kun hankkeita valmistuu ja vapautuvia rahoja käytetään uusiin hankkeisiin. Valitettavasti edelleen joudutaan käyttämään 2,5 mrd. euroa valtion velan korkomenoihin. Eduskunnan päätettävänä ovat budjetin merkittävät hankkeet, mutta lisäksi hallinnon ja toimintojen kehittämistä tapahtuu koko ajan hallituksen päättämänä ja ohjaamana budjettirahoja uudelleen kohdentamalla.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan vuoden 2004 määrärahat ovat 1 778 milj. euroa eli noin 5 % budjetin loppusummasta. Hallituksen vuoden toiminta-aikana on liikennesektorille kohdennettu jo merkittävästi lisärahoitusta. Heti hallituskauden alussa määrärahakehyksiin tehtiin 25 milj. euron tasokorotus, jonka liikenne- ja viestintäministeriö jakoi perustienpidon ja perusradanpidon kesken. Samalla tavoin valtioneuvoston kehyspäätöksessä 11.3.2004 tehtiin perustienpitoon ja perusradanpitoon yhteensä 13,7 milj. euron tasokorotus, jossa otettiin huomioon Tieliikelaitoksesta ja VR Oy:stä omistajalle tuloutettavia tuloja. Kehyspäätöksessä uusille hankkeille kohdennettava 30 milj. euron määräraha on alkurahoitus hankkeille, joista tulevien hallitusten rahoitettavaksi jää noin 1 200 milj. euroa. Volyymitään tuleville hallituksille jäävä rahoitusosuus on samaa suuruus-

luokkaa kuin tämän hallituksen aloittaessa oli edeltäviltä hallituksilta jäänyt rahoitettavaksi, mikä on yhtäältä hallitusohjelman velanhoitolinjan ja toisaalta liikennesektorin tasaisen kehittämisen linjan mukaista. Talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 27.11.2003 päätettyjen merenkulun tukien linjausten mukaisesti matkustajalusten tukea lisätään verotukena noin 25 milj. eurolla vuodesta 2005 lukien.

Liikenne- ja viestintäministeri Luhtasen johtama ministerityöryhmä on tehnyt erittäin hyvää työtä kartoittaessaan liikenneverkkojen kehittämistarpeet ja — mikä tärkeintä — asettanut tarpeitten toteuttamisen kiireellisyysjärjestykseen. Hallitus noudattaa tätä järjestystä ja toivottavasti myös tulevat hallitukset. Kaikki hallitukset joutuvat kuitenkin suhteuttamaan toteuttamisvauhdin kokonaisvoimavaroihin ja muiden toimialojen tarpeisiin.

On myös syytä todeta, että taloudellisia rajoituksia ei voida ohittaa käyttämällä liikennehankkeista erilaisia nimityksiä. Elinkaarimallilla toteutettavien hankkeiden määrärahat ovat samalla viivalla arvioitaessa muiden hankkeiden määrärahoja. Väitteet siitä, että valtiovarainministeriö vastustaa elinkaarimallia, ovat perusteettomia ja siksi, että kehyspääöksessä ykköshankkeeksi otettu Muurla—Lohja-tiehanke on nimenomaan elinkaarimallilla toteutettava hanke. Tämän kokonaishinnaltaan 700 milj. euron hankkeen rakentaminen ajoittuu koko loppuvaalikaudelle, vaikka rakentamisen ja rahoituksen kustannukset jäävätkin mallin luonteesta johtuen tulevien hallitusten maksettaviksi. Näin ollen todellisuudessa uusiin liikennehankkeisiin käytetään jo maastossa paljon enemmän rahaa kuin kehyspääöksessä mainittu 30 milj. euron alkurahoitus.

Jo useiden vuosien ajan talousarviossa on omaisuuden myynnistä saatavaksi tuloksi merkitty vuosittain teknisenä oletuksena 420 milj. euroa. Osakemyyntitulot ovat vaihdelleet vuosittain, ja näin tuleekin olla ottaen huomioon valtion intressit omistajana. Tänä vuonna jo tuloutunut omaisuuden myyntitulo, 415 milj. euroa, lähes toteuttaa kuluvan vuoden budjettiin merkityn tuloarvion tältä osin. Valtion velkaa näillä tuloilla ei kuitenkaan voida lyhentää, sillä valtio-

neuvoston kehyspääöksen yhteydessä tehdyn arvion mukaan budjettitalous on kuluvana vuonna alijäämäinen. Syntyneillä, ja jo siis budjetoiduilla, omaisuuden myyntituloilla voidaan kuitenkin tuntuvasti hidastaa valtion lisävelanottoa.

Pääministeri Lipposen II hallitus lyhensi valtion velkaa noin 10,5 mrd. eurolla. Tästä noin 9 mrd. euroa voitiin kattaa omaisuuden myynnistä ja pääoman palautuksista saaduilla tuloilla, muilla kertaluonteisilla tuloilla sekä valtion kassaa pienentämällä. Velan määrän vähentäminen, velanhallinnan kehittäminen sekä nykyinen matala korkotaso ovat alentaneet valtion vuosittaisia korkomenoja vuoden 1999 4,8 mrd. euron tasolta lähes puoleen kuluvana vuonna.

Korkomenojen alentuminen on ollut yhtenä tekijänä luomassa valtionalouteen liikkumavaraa työn verotuksen keventämiselle, jolla on elvytetty kotimaista kysyntää hitaan kansainvälisen talouden kasvun aikana sekä parannettu pidemmän aikavälin kestävä talouskasvun ja työllisyyden lisäyksen edellytyksiä. Jos edellisellä vaalikaudella olisi toimittu kysyjän nyt ehdottamalla tavalla ja lisätty menotaso myyntituloja vastaavasti, tämä ei olisi ollut mahdollista.

Väestön ikääntyessä työvoiman määrä vähenee ja ei työssä olevan väestön määrä kasvaa, mikä heikentää talouden kasvunäkymiä sekä aiheuttaa kasvavan menorasituksen julkiselle sektorille. On arvioitu, että vuoteen 2030 mennessä ikääntymisestä julkiselle sektorille aiheutuva rasitus olisi noussut jo kuudella prosenttiyksiköllä suhteessa kokonaistuotantoon varsin suotuisankin talouskehityksen oloissa. Nykyhinnoilla tämä merkitsisi lähes 10 mrd. euron rahoitusaukkoa.

Suomen tulee säilyä jatkossakin kilpailukykyisenä tuotannon ja tuotannollisten investointien kasvualustana. Näkymä tulevaisuudessa häämöttävästä vaikeasta julkisen talouden rahoitustilanteesta ei ole omiaan kannustamaan investoijia. Hallituksen ohjelmassa linjataan talouspolitiikkaa, joka tähtää työllisyyden parantamisen kautta julkisen talouden rahoituksen vakauttamiseen. Olennainen osa tätä linjaa on jatkuva pitäytyminen tiukkaan menokehitykseen. Hallituksen linja suunnata valtaosa omaisuuden myynnistä

saatavista tuloista valtion velan ja siten korkomenojen vähentämiseen on yksi osa tulevan menorasituksen purkamista.

Tilanteessa, jossa uutta velkaa joudutaan kehysten mukaan ottamaan jokaisena vaalikauden vuotena, on perusteltua käyttää osakemyynti-

tulot budjetin kattamiseen uuden velanoton vähentämiseksi. Jos osakemyynneistä saadut tulot ovat huomattavat, eli ylittävät 500 milj. euroa, voidaan pitää perusteltuna, että kymmenys tuloista kohdennetaan kansallisen infrastruktuurin ja osaamisperustan vahvistamiseen.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2004

Valtiovarainministeri Antti Kalliomäki

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 312/2004 rd undertecknat av riksdagsledamot Toimi Kankaanniemi /kd:

Ämnar regeringen revidera sitt principbeslut och under denna valperiod använda den största delen av inkomsterna av försäljning av statens egendom till forskning och produktutveckling samt till att påskynda förverkligandet av viktiga trafikinvesteringar?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Rambeslutet för statsminister Vanhanens regering har getts som redogörelse till riksdagen i mars 2004. I rambeslutet konstateras, att regeringen, med komplettering regeringsprogrammet, har överenskommit för det fall att de årliga inkomsterna av försäljning av aktier överstiger 500 miljoner euro, att högst 10 % av den överstigande delen enligt prövning kan utnyttjas till tilläggsutgifter av engångsnatur, närmast för investeringar i infrastrukturen samt för att främja forsknings- och utvecklingsverksamheten, detta utan hinder av utgiftsregeln eller ramen för valperioden. Motsvarande princip fanns också i rambeslutet för statsminister Jäätteenmäkis regering.

Det är viktigt att man allmänt känner till och vidgår väsentliga ekonomiska randvillkor regeringen ställt för sig själv. Till dem hör begränsningen av en ökning av tilläggsanslagen till 1,12 miljarder euro under regeringsperioden, i enlighet med de fastställda ramarna. Det är också viktigt att man känner till att inkomsterna från statens aktieförsäljning i första hand kommer att an-

vändas till avkortning av statsskulden, men att när försäljningsinkomster om 500 miljoner euro har uppnåtts, kan en andel om högst 10 % av den överstigande delen användas för tilläggsbehov av anslag av engångsnatur, såsom regeringen beslutar. Klara linjedragningar skapar realistiska ramar för regeringens eget beslutsfattande. Likaså kan medborgarna och näringslivet planera sin egen verksamhet och sina mål för den tid regeringsperioden varar.

Onödigt ofta är intresset för budgeten begränsat till önskemål om tilläggsanslag. Budgeten inbegriper redan nu 34 miljarder euro, med vilket välstånd till hela samhället skapas varje dag. Och varje dag riktas anslagen inom budgeten om, när projekt färdigställs och de friställda penningmedlen används till nya projekt. Tyvärr måste fortfarande 2,5 miljarder euro användas till ränteutgifter för statsskulden. Riksdagen beslutar om de betydelsefulla projekten i budgeten, men dessutom utvecklas förvaltningen och verksamheterna hela tiden genom regeringens beslut och dess ledning genom att anvisa budgetmedlen på nytt.

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde har år 2004 anslag om 1 778 miljoner euro, d.v.s. ca 5 % av budgetens slutsumma. Under regeringens årslånga verksamhetstid har ansenlig tilläggsfinansiering redan riktats till trafiksektorn. Genast i början av regeringsperioden gjordes en nivåförhöjning om 25 miljoner euro i anslagsramarna och kommunikationsministeriet delade medlen mellan basväghållning och basbanhållning. På samma sätt gjordes en nivåförhöjning i statsrådets rambeslut 11.3.2004, och därmed riktades sammanlagt 13,7 miljoner euro till basväghållningen och basbanhållningen, varvid intäkter från Vägtrafikverket och SJ Ab som redovisas till ägaren beaktas. Anslaget om 30

miljoner euro, som anvisas till nya projekt i rambeslutet, är begynnelsefinansieringen av projekt, som behöver finansieras av kommande regeringar med cirka 1 200 miljoner euro. Till sin volym är den finansieringsandel som blir kvar för kommande regeringar i samma storleksklass som denna regering, när den inledde sin period, fick ta över från tidigare regeringar. Detta är förenligt med både skuldskötsellinjen i regeringsprogrammet och linjen för en jämn utveckling av trafiksektorn. I enlighet med det beslut det ekonomisk-politiska ministerutskottet fattade 27.11.2003 om linjedragningen beträffande stöden till sjöfarten, kommer stödet av passagerarfartygen att höjas såsom skattestöd med cirka 25 miljoner euro från år 2005.

Den ministerarbetsgrupp som leds av kommunikationsminister Luhtanen har gjort ett synnerligen gott arbete i sin kartläggning av utvecklingsbehovet av trafiknäten och — vad viktigast — ställt förverkligandet av behoven i prioritetsordning enligt hur brådskande de är. Regeringen följer denna prioritetsordning och så gör förhoppningsvis även de kommande regeringarna. Samtliga regeringar måste emellertid anpassa den fart med vilket förverkligandet kan ske till totalresurserna och behoven inom andra sektorer.

Det finns också skäl att konstatera, att ekonomiska begränsningar inte kan överskridas genom att använda olika namn och beteckningar på trafikprojekten. Anslagen för projekt, som förverkligas enligt livscykelmodellen, har samma utgångspunkt när anslagen för andra projekt bedöms. Påståendena att finansministeriet skulle motsätta sig livscykelmodellen är grundlösa redan därför, att till toppprojekt i rambeslutet valdes Muurla—Lojo-vägprojekt som uttryckligen förverkligas enligt livscykelmodellen. Byggandet av detta projekt, med ett totalpris om 700 miljoner euro, infaller under hela resten av valperioden, även om kostnaderna för byggandet och finansieringen också, på grund av modellen, kommer att bekostas av kommande regeringar. Sålunda används på nya trafikprojekt i verkligheten redan nu i terrängen mycket mera pengar än begynnelsefinansieringen om 30 miljoner euro, som nämns i rambeslutet.

Redan under flera år har budgeten årligen tagit upp inkomster från försäljning av egendom till ett belopp om 420 miljoner euro såsom en teknisk presumtion. Inkomsterna från aktieförsäljning har varierat från år till år och så skall det också vara med hänsyn till statens intressen i egenskap av ägare. Den summa som redan har influtit från försäljning av egendom detta år, 415 miljoner euro, närapå uppfyller den beräknade inkomsten i årets budget. Emellertid kan statskulden inte avkortas med dessa inkomster, eftersom enligt den uppskattning som gjorde i samband med statsrådets rambeslut visar budgeten ett underskott detta år. De inkomster från försäljning av egendom som uppstått, och redan alltså budgeterats, kan emellertid användas till att kännbart fördröja upptagningen av tilläggs lån.

Statsminister Lipponens andra regering avkortade statsskulden med cirka 10,5 miljard euro. Av detta kunde cirka 9 miljarder euro täckas med försäljning av egendom och inkomster från kapitalåterföring, övriga inkomster av engångsnatur samt med att minska statens kassa. Genom att minska skuldbeloppet, utveckla skuldförvaltningen och i och med den nuvarande låga räntenivån har statens årliga ränteutgifter minskat från 4,8 miljarder euro 1999 till nästan hälften under innevarande år.

Minskningen av ränteutgifterna har varit en av de faktorer som medverkat till att skapa utrymme i statsfinanserna för en lättnad av beskattningen av arbete. Med detta har åter den inhemska efterfrågan stimulerats under en period av en långsam ekonomisk tillväxt internationellt sett. Likaså har en ökning av sysselsättningen stimulerats på detta sätt. Om man under föregående valperiod hade agerat som frågeställaren nu föreslår, och sålunda ökat utgiftsnivån att motsvara försäljningsinkomsterna, hade detta inte varit möjligt.

När befolkningen åldras minskar den arbetsföra delen av befolkningen och den del som inte är i arbete ökar. Detta försvagar tillväxtutsikterna och medför en ökande utgiftsbörda för den offentliga sektorn. Man har beräknat att den belastning som åldrandet medför för den offentliga sektorn skulle öka med 6 procentenheter i förhål-

lande till totalproduktionen även under en rätt gynnsam ekonomisk utveckling fram till år 2030. Med nuvarande priser skulle det betyda finansieringslucka om nästan 10 miljarder euro.

Finland skall även framledes vara ett konkurrenskraftigt tillväxtunderlag för produktionen och produktionsinvesteringar. Den framtidsutsikt som skymtar, med en svår finansieringssituation för den offentliga sektorn, uppmuntrar inte investerare. I regeringens program dras linjer upp för en ekonomisk politik, som via en förbättring av sysselsättningsläget stabiliserar finansieringen av den offentliga ekonomin. En väsentlig del av denna linjedragning är ett kontinuerlig iakttagande av en knapp utgiftsutveckling.

Regeringens linje att rikta merparten av de inkomster som fås genom försäljning av egendom till avkortning av statsskulden och sålunda till en minskning av ränteutgifterna, är en del av nedmonteringen av den kommande utgiftsbelastningen.

I en situation där ny skuld måste tas upp enligt ramarna för varje valperiod, är det motiverat att använda inkomsterna från aktieförsäljning för att täcka budgeten och minska skuldupptagningen. I det fall att inkomsterna från aktieförsäljning blir ansenliga, d.v.s. överstiger 500 miljoner euro, kan man anse det motiverat att en tiondel av inkomsterna riktas till att förstärka den nationella infrastrukturen och kunskapsbasen.

Helsingfors den 7 maj 2004

Finansminister Antti Kalliomäki